

Primijetiti mi je slijedeće: Sliku savršenstva svijeta i čovjeka u početku ne smijemo uzeti odviše, da tako kažem, vremenski. O trajanju toga perioda ne možemo mnogo govoriti, jer imamo premalo podataka. Ali to nipošto ne smeta osnovnoj misli autorovoj, jer se isti ideal savršenstva očituje i namiče razumskom našem promatranju moralnog reda u svijetu, kojemu je Gospod Bog uzročnikom. Taj je ideal On u neku ruku utisnuo u našu dušu i mi, ako slijedimo glas svoje prirode, ne ćemo se od Njega udaljiti. I kroz sve »klance jadikovce« mi ćemo se provući i zapaziti svijetlo, koje od Njega izlazi i svijetli čovječijem rodu. U tom se smislu samo mogu i moraju shvatiti izvodi na str. 18. o »prenošenju praslike savršenstva u duši čovjekovoj«. Ne bih se baš posve složio s tvrdnjom na str. 22. o pesimizmu primitivnih naroda i nekoj njihovoj nesreći. K tvrdnji o »isključivom« spasenju unutar Crkve (str. 24.) trebala bi mala opaska, da se ljudi ne zavedu na krivu misao izrazom: »katolička crkva zalazi u specijalizovanje«. Lessingove navode (str. 28 i 32) nije moguće provjeriti, jer nije navedeno, gdje ih je L. izrekao. Izraz »n a p r a v a« je na str. 40 u značenju forma, a na str. 41. u značenju mehanizam. Tvrdnja na str. 28. »jer cijele i potpune istine čovjek nikada otkriti ne će«, može se i krivo shvatiti. Bolje je i ispravnije reći, da je čovjek nikada shvatiti ne će. Mjesto izraza »individuj« bolje je uzeti pojedinac. Stil je živ i slikovit, jezik jedar i pravilan.

Autoru možemo samo čestitati i zaželjeti ustrajnosti i izdržljivosti, da nastavi i našoj javnosti poda djelo, koje će imati trajnu vrijednost.

A. Ž.

Viller Marcel S. I.: Dictionnaire de Spiritualité ascétique et mystique doctrine et histoire. Fascicule I. (Aa — Allemande) et II (Allemande — Anglais). Cijena svakom svesku je 20 franaka.

Iz naslova i iz plana, koji je objavljen u prvom svesku, upoznajemo sav opseg zadaće, koju su sebi stavili izdavači. U prvi čas, kada gledamo taj postavljeni cilj, i nehotice se pitamo, je li moguće sve to riješiti i ispuniti u jednom dictionnaire-u?

Izdavači konstatiraju najprije, kako je veliko potraživanje za duhovni život danas među svijetom i to ne samo među manje inteligentnim, nego baš među inteligencijom, pa i onom nevjernom! Zato oni hoće oslanjajući se potpuno na strogo katoličku nauku, a držeći se uputa Crkve i priznatih crkvenih pisaca, tumačiti i izlagati crkvenu nauku baš za duhovni život, iznositi u tom smjeru crkvenu tradiciju, koja je vrlo bogata; dat će, šta više, i direktive za askezu i pobožnost uopće, baviti će se i čisto spekulativnim problemima duhovnog života i tako će biti na ruku u upravljanju i vodstvu duša. Pri tome ne će odbaciti ono, što se dobra nalazi i u nekatoličkim piscima, a ozbiljno će računati i s napretkom znanosti, koje ovamo zalaze, kao psihologija, pa moderna eksperimentalna psihologija.

Bez sumnje su temelji, na kojima se izgrađuje ovaj »dictionnaire«, vrlo solidni. Solidnijih ne ćemo nigdje naći. Iskustvo, koje ima Crkva sa svojim svecima, pionirima askeze i mistike; ono silno blago, koje su baš sveci nagomilali u svojim borbama kod sticanja svetosti i savršenstva;

iskustvo, što ga konačno stiže i svaka katolička duša u hrvanju sa sobom, sa svijetom i neprijateljem uz pomoć milosti, daju taku sigurnost i stalnost u uputama i vodstvu duša, da ne će biti nikoga, tko ne bi u Crkvi mogao naći potpuno riješenje svih, pa neznam i kako zakučastih problema duhovnog života.

Zato je ovo djelo više nego »dictionnaire«: ono je uistinu putokaz, vodič, učitelj u duhovnom životu ne samo onima, koji hoće da žive duhovnim životom, nego i onima, koji treba druge da vode! Evo nekoliko primjera:

»*Abandon*«. Govori o pravom i onda o krivom potpunom predavanju u volju Božju. Polazi tu od prvih stvari: od značenja riječi i naravi samoga predavanja do vrhunca i plodova njegovih. Prelazi na krivo predanje, tumači isto i razvija povijest njegovu. Sve dakako temelji na katoličkoj nauci, te ne propušta, da daje praktične upute.

»*Abstinence*«. Iznosi značenje i razvoj kod pogana, Židova, u kršćanstvu, kod raznih sekti i krivovjerja. Iznosi protivničke napadaje, suzbija ih i pokazuje vrijednost abstinencije kao i motive njezine. Sve u strogo crkvenom duhu, a na podlozi naučavanja sv. Tome Akvinca. Tumač obuhvata dvadeset stupaca u 4°.

Isto tako temeljno tumači sve drugo, kao »*Abus de la grace*«, »*augmentum virtutis*« (na 30 stupaca), da završi sa vrlo praktičnim: »*Conclusion pour la vie spirituelle*«. Kao što autori obrađuju vrlo temeljno pojedine pojmove i probleme, isto tako rade, kada govore o crkvenim piscima, o piscima duhovnog života i o svecima.

Da se može u tako silnom radu potkrasti i po koja omaška, to ne će nikoga smutiti; ali te su minimalne, i ne mogu se nikako uzeti u obzir.

Za vrlo solidnu obradbu jamče već i imena izdavača: P. Marcel Viller, S. I., bivši profesor na orijentalnom institutu u Rimu, profesor je na skolastikatu u Enghien-u; M. Cavallera, profesor na katoličkom institutu u Toulouse, direktor je revije »*Ascétique et Mystique*«; konačno P. Guibert, profesor je askeze i mistike na Gregorijani u Rimu.

Na pitanje dakle, koje sam si stavio na početku: je li moguće ovaj golemi zadatak riješiti i ispuniti u jednom dictionnaire-u, moram odgovoriti, da jest moguće i da je u ovom slučaju vrlo dobro i sretno riješen.

Meni se čini, da bi ovaj dictionnaire morao biti u rukama svakoga, koji se iole bavi duhovnim životom, a pogotovo onoga, koji druge mora da upućuje i vodi. Zato ga toplo preporučam svakome u toliko i više, što mu cijena nije velika.

A. Wolf.

1. Dr. Andrija Živković: *Eugenika i moral*. Zagreb 1933., 8°, str. VIII/80. Cijena 25 D.

2. »*Sursum Corda*«, Molitve i pobožnosti, što ih zajednički vrše pitomci dječackog sjemeništa u Zagrebu. Zagreb, 1933. XVI/302 str.

3. *Euharistijski kongres i njegova priredba*. Izdao permanentni odbor euh. kongresa u Jugoslaviji. Zagreb 1933, str. 48. Cijena din. 8.